

Posudek disertační práce

Název práce: Hodnocení finančního zdraví podniku z pohledu účetnictví na případu zemědělství
Autorka: Ing. Kristýna Nývltová
Vedoucí práce: doc. Ing. Jindřiška Kouřilová, CSc.
Oponent: doc. Ing. Gabriela Chmelíková, Ph.D.
Datum zpracování posudku: 13. 11. 2019

Předkládaná disertační práce doktorandky Ing. Kristýny Nývtové zpracovává téma hodnocení finančního zdraví podniku zaměřeného na zemědělskou produkci. Práce si klade za cíl posoudit jednotlivé techniky pro hodnocení finančního zdraví podniku s ohledem na jejich citlivost na rizikové účetní operace. V návaznosti na hlavní cíl jsou pak stanoveny dílčí cíle, které lze shrnout do oblastí identifikace rizikových účetních procesů v zemědělství, posouzení vlivu legislativních změn na tyto procesy a testování spolehlivosti jednotlivých metod hodnocení finančního zdraví podniku se zaměřením na zemědělství. První dílčí cíl naplnila autorka rozsáhlou teoretickou rešerší, ve které se do detailu věnovala rizikovým účetním oblastem a možným důsledkům rozdílného výkladu legislativních norem. Autorka v této pasáži jednoznačně prokázala schopnost vědecké práce s literaturou, neboť se jí dařilo vést polemiky mezi jednotlivými přístupy a zároveň se přitom opírat o aktuální stav poznání v dané problematice. Naplnění druhého dílčího cíle, vzhledem k relativní aktuálnosti legislativních změn, vyžadovalo hlubokou znalost problematiky a tvůrčí přístup k deskripci dopadů jednotlivých opatření. Při naplňování třetího dílčího cíle autorka využila vybrané statistické techniky a byla tak schopna matematicky podložit svá doporučení ohledně vhodnosti jednotlivých modelů hodnocení finančního zdraví a také jejich citlivosti na riziková účetní data. Lze konstatovat, autorka naplnila stanovený hlavní cíl práce i z něj odvozené dílčí cíle.

Z metodického hlediska práce splňuje požadavky kladené na tento typ závěrečných prací. Autorka kombinuje studium literárních zdrojů s vlastním úsudkem a vyvozuje pak příslušné závěry. V analytické části využívá hojně statistické metody, které aplikuje na data podniků z dvou různých zdrojů. Prvním zdrojem je vlastní dotazníkové šetření, u kterého autorka velmi detailně uvádí charakteristiky datového souboru, u druhého datového zdroje se omezuje pouze na identifikaci časového období. Chybí zde počet podniků a celková popisná statistika jednotlivých proměnných.

Z hlediska nároků kladených na vědecký výstup disertační práce lze konstatovat, že předkládaná závěrečná práce vyhovuje stanoveným požadavkům. Práce vychází ze současného stavu bádání, autorka čerpá z relevantních a aktuálních zdrojů a přináší nové původní poznatky. Výsledky její práce zejména nabízí sektorově orientovanou verifikaci modelů hodnocení finančního zdraví firem, která je velmi cenná pro praktickou aplikaci v konkrétních podmínkách zemědělského podniku.

Po formální stránce je práce zdařilá a splňuje požadavky na tento typ závěrečné práce.

Publikace paní Ing. Nývtové tematicky pokrývají problematiku řešenou v disertační práci. Je zřejmé, že studentka důsledně diskutovala vhodné postupy pro zpracování zvolené problematiky na řadě mezinárodních konferencí, což dokládá rozsáhlý seznam publikací ve sborníku. Drobnou výtkou je ojedinelá publikace v odborném periodiku, která se navíc tematicky dotýká předkládané disertační práce jen okrajově.

I přes uvedené připomínky **je vhodné předloženou práci doporučit k obhajobě.**

doc. Ing. Gabriela Chmelíková, Ph.D.
FRRMS, Mendelova Univerzita v Brně

V Brně 13. 11. 2019

Posudek na doktorskou disertační práci Ing. Kristýny Nývltové na téma „Hodnocení finančního zdraví z pohledu účetnictví na případu zemědělství“.

Posudek disertační práce je vypracován na základě žádosti děkanky EF JU ze dne 18. 10. 2019.

Disertační práce je zpracována na 125 stranách textu, ke kterým je připojeno 23 příloh. Členění práce je standardní, a to na úvod, teoretická východiska, cíle a metodiku, aplikační část, shrnutí výsledků a doporučení, závěr, summary a seznam použité literatury.

Téma disertační práce je zajímavé z hlediska vědního oboru i z hlediska praxe. Jakkoliv se posuzování finanční situace podniku řídí univerzálními principy, zohlednění odvětvových specifik je nutným předpokladem relevantních výsledků. Jeden z univerzálních principů, který je předpokladem korektních a pro ekonomické rozhodování relevantních finančních analýz, je princip věrného a poctivého zobrazení ekonomických transakcí v účetnictví podniku. Autorka se na tento princip odvolává hned v úvodu práce na s. 4, kde konstatuje (a možná trochu i předjímá výsledek práce), že účetnictví vedené podle „daných předpisů nevede k věrnému a poctivému zobrazení těchto položek“.

Cíl disertační práce je stanoven na straně 5. Jedná se o posouzení jednotlivých metod určených pro hodnocení finančního zdraví podniku se zaměřením na zemědělství podle jejich citlivosti na vykazování problematických účetních položek.

Předmětem zkoumání jsou metody hodnocení finančního zdraví podniků z hlediska jejich citlivosti na problematické oblasti v účetnictví zemědělských podniků. **Objekty zkoumání** v práci jsou zemědělské podniky s převažující živočišnou výrobou, činné v letech 2011 až 2016, respektive jejich účetní výkazy.

Přehledem literatury je kapitola 2, Teoretická východiska. Autorka v této části zpracovala velmi účelný přehled problematiky hodnocení finančního zdraví podniku, role účetnictví při finanční analýze a zejména na s. 25 až 30 vymezení problematických oblastí vzniklých v důsledku možného výkladu platné legislativy, případně nedostatečného řešení legislativou. Hodnotným a originální textem je navazující kapitola 2.4 věnující se specifikám zemědělství s nimi spojeným účetním problémům. Přehled literatury je tvůrčím způsobem pojat, výstupem je potřebná expozice problému řešeného v disertační práci. Rešerše literatury je pečlivá, systematická, pamatující na detaily a je korektní z hlediska práce se zdroji a jejich odkazování.

Metodika práce je uvedena na stranách 68 až 76. Autorka po rekapitulaci hlavního cíle práce stanovuje cíle dílčí, výzkumné otázky, přehledně uvádí charakteristiky použitých dat a použité statistické metody.

Cíl práce je podrobně rozpracován do dílčích cílů na s. 68. Dílčími cíli jsou:

- 1) Posouzení (resp. vymezení) specifik a problematických oblastí oboru zemědělství a jejich projevu v účetních výkazech.

- 2) Posouzení vlivu legislativních změn na hodnoty v účetních výkazech.
- 3) Analýza metod hodnocení finančního zdraví se zaměřením na zemědělství – sestavení jejich přehledu a vyhodnocení úspěšnosti modelů při klasifikaci podniků v konkrétních provozních podmínkách.

Výsledky disertační práce jsou zpracovány v kapitole 4. Autorka uvádí hlavní statistické výsledky v textu kapitoly 4, podrobné výsledky statistického testování hypotéz jsou uvedeny v rozsáhlých přílohách. Kapitola 5 následně výsledky verbálně shrnuje a formuluje doporučení pro praxi, resp. doporučení na legislativní úpravy.

Cíle práce lze považovat za splněné. Autorčiným přínosem nesporně je výborný přehled účetních specifik odvětví zemědělství, které mohou mít dopady při hodnocení finančního zdraví podniků a tedy vliv na ekonomické rozhodování. Dále lze vyzdvihnout snahu o nalezení praktických řešení a věcných návrhů na úpravu právních předpisů v oblasti účetnictví.

Formální stránka práce je na dobré úrovni.

Publikační činnost doktorandky ukazuje, že se problematice disertační práce systematicky věnovala v průběhu doktorského studia.

Celkové zhodnocení disertační práce. Doktorskou disertační práci Ing. Kristýny Nývltové na téma „Hodnocení finančního zdraví z pohledu účetnictví na případu zemědělství“ lze považovat za původní vědeckou práci, která věrohodným metodickým postupem splnila stanovené cíle. **Práci doporučuji k obhajobě před komisí pro obhajobu disertačních prací na EF JU v Českých Budějovicích.**

V rámci obhajoby doporučuji, aby autorka osvětlila následující problém:

Přímo zákon o účetnictví v par. 7 ukládá, že „Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka byla sestavena na jeho základě srozumitelně a podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky tak, aby na jejím základě mohla osoba, která tyto informace využívá (dále jen „uživatel“), činit ekonomická rozhodnutí.“

Autorka uvádí, že účetnictví vedené podle „daných předpisů nevede k věrnému a poctivému zobrazení těchto položek“. Jedná se tedy o porušení Zákona o účetnictví? Reagují auditoři ve svých výročních na uvedený problém? Lze uvést případy neefektivních ekonomických rozhodnutí a následných žalob?

V Českých Budějovicích dne 18. 11. 2019

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.

Katedra účetnictví a financí

Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Oponentský posudek

doktorské disertační práce Ing. Kristýny Nývltové
na téma

„Hodnocení finančního zdraví z pohledu účetnictví na případu zemědělství“

Zvolené téma doktorské disertační práce, věnované problematice vypovídací schopnosti účetních výkazů, obsahu a kvalitě účetních dat a metod jejich zpracování, včetně potenciálu i rizik jejich využití pro hodnocení finančního zdraví podniků, patří právě v zemědělství nesporně mezi témata aktuální a co do zaměření analýz a interpretace zjištěných poznatků v adekvátních souvislostech vývoje podnikatelského prostředí a forem ingerence i vysoce náročná.

Celkové pojetí a obsahová struktura práce

Široký rozsah problematiky, související přímo či nepřímo s otázkami hodnocení finančního zdraví podniku, volba, zdůvodnění a aplikace metod analýzy, jejich komparace, jakož i vyhodnocení pozice zemědělství a jeho podniků vyžadovalo širokou znalost problematiky, což se projevuje v zaměření i v obsahové struktuře výzkumu a jeho prezentace ve výsledcích této práce.

Disertační práce je předložena na 115 stranách textu (vč. grafů a relevantních tabulek), který je dále vhodně doplněn 23 samostatnými přílohami umožňujícími prezentovat podrobnější analýzy a hodnocení zkoumaných problémů i výsledků aplikace adekvátních metod. V závěru práce je uveden i přehled publikační činnosti autorky.

Ke struktuře a metodologickému zaměření práce

Disertační práce je rozdělena v podstatě do dvou hlavních částí, a to teoretické a aplikační.

V rámci teoretické části

jsou nejprve formulována **Teoretická východiska** (kap. 2, 61 stran), která jsou, vzhledem ke zkoumané problematice, rozpracována v 10 subkapitolách, zabývajících se následujícími okruhy: finanční zdraví podniku, role účetnictví při finanční analýze, problematické oblasti vzniklé v důsledku možného výkladu platné legislativy, specifika zemědělství, legislativní změny, lidské zdroje a jejich řízení, kreativní účetnictví, podvod a forenzní účetnictví a další informace vhodné k objektivnějšímu posouzení finančního zdraví. *Již v této části, která se opírá jak o řadu literárních pramenů, tak i o poznatky a odkazy na výsledky dosavadního výzkumu, velmi kladně hodnotím vlastní zobecnění a specifikaci rozhodujících poznatků v závěru jednotlivých tematických okruhů a zdůvodnění návazností resp. souvislostí se zkoumanou problematikou.*

V uvedeném kontextu je zpracována druhá oblast teoretické části, a to **Cíle a metodika** (kap. 3, 10 stran) V této kapitole jsou vymezeny hlavní cíl a dílčí cíle, návazně na to stanoveny výzkumné a metodické postupy disertační práce. Dále jsou zde představeny metody, které byly v rámci výzkumu při zpracování této práce aplikovány.

Hlavní cíl disertační práce je formulován takto: *posouzení vybraných metod určených pro hodnocení finančního zdraví podniku se zaměřením na zemědělství, určení jejich citlivosti na riziková účetní data.*

Je dále specifikován v rámci **tří dílčích cílů**, kterými jsou:

1. Posouzení specifík a problematických oblastí oboru zemědělství a jejich projevu v účetních výkazech.
2. Posouzení vlivu legislativních změn na hodnoty v účetních výkazech.
3. Analýza metod hodnocení finančního zdraví se zaměřením na zemědělství – sestavení jejich přehledu a vyhodnocení úspěšnosti modelů při klasifikaci podniků v konkrétních provozních podmínkách

Vlastní výzkum v rámci takto vymezených cílů vytvářel předpoklady pro stanovení, konkretizaci a následně i vypracování závěrů a odpovědí na tyto **výzkumné otázky**:

Výzkumná otázka č. 1: Jaké účetní případy lze identifikovat jako rizikové pro dodržení zásady věrného a poctivého obrazu účetnictví a finanční situace zemědělského podniku?

Výzkumná otázka č. 2: Vedly změny legislativy platné od 1. 1. 2016 k ovlivnění hodnot vykazovaných ve finančních výkazech? Snížila se či zvýšila vypovídací schopnost účetních výkazů?

Výzkumná otázka č. 3: Jaké metody zjišťování finančního zdraví podniku v zemědělství relativně nejlépe vyhovují?

V navazující subkapitole **Metodika, materiál a výzkumné techniky** jsou charakterizovány přístupy, postupy a metody výzkumu. Na bázi studia literárních zdrojů se jednalo především o (1) Sestavení přehledu rizikových položek, které mohou ovlivnit hodnoty ve finančních výkazech. (2) Analýzu metod používaných pro hodnocení finančního zdraví podnikatelských subjektů ve vztahu k rizikovým oblastem, analýza rozdílů rozptylů (pomocí t-testu). (3) Sběr a analýzu dat. (4) Implementaci jednotlivých modelů hodnocení finančního zdraví na vybraná data. (5) Následné hodnocení spolehlivosti jednotlivých modelů pomocí popisné statistiky a (6) Analýzu statisticky významných ukazatelů skutečné finanční pozice podniku pomocí statistické analýzy Generalized Linear Models.

Pro analýzy a ověření funkčnosti stávajících metod pro hodnocení finančního zdraví podnikatelských subjektů v oboru zemědělství byla využita **data** z Databáze Albertina CZ Gold Edition, dále z Datového souboru katedry Účetnictví a financí, (rozvahy, výkazy zisku a ztrát, výkazy o sklizni a osevu a vlastní dotazník, od roku 1996), data z Ministerstva zemědělství České republiky a z Obchodního rejstříku.

Současně jsou zde zdůvodněny a charakterizovány **metody** využité při zpracování práce jako kupř. párový t-test pro prokázání statistických rozdílů a souvisejících metod testování normality dat apod. Obdobně jsou prezentovány **přístupy a metody** pro hodnocení vlivu způsobu účtování na úspěšnost vybraných metod finanční analýzy a hodnocení závislosti mezi hodnotou dílčích ukazatelů i celých modelů a budoucími hospodářskými výsledky. Následně je uveden výběr ukazatelů obsažených v analyzovaných modelech, (IN99, IN01, IN05, Gurčíkův model, CH-index a Řezbová OP model).

Vlastní aplikační část práce

je prezentovaná v **kapitole 4** na 31 stranách textu, tabulek a grafů. V této, *těžištní části*, která je uspořádána tak, aby byl uveden daný problém, stručně *zdůvodněna východiska, prezentován a následně dokumentován provedený výzkum*, je zkoumaná problematika řešena v rámci tří subkapitol s následujícím obsahem:

4.1 Vliv rozdílného účetního řešení na položky účetní závěrky zaměřené na investiční dotace, ocenění půdy, finanční leasing/nájemce, změnu v účtování změny stavu zásob a aktivace

4.2 Posouzení ovlivnitelnosti vybraných modelů (IN99, IN01, IN05, Gurčíkův model, CH-index

4.3 Analýza ukazatelů, které mají statisticky průkazný vliv na skutečnou finanční pozici podniku

Následující **kapitola 5, Shrnutí výsledků a doporučení** (7 stran) je obsahově strukturována *podle formulovaných tří výzkumných otázek*. Jsou zde stručně zopakována východiska a následně uvedeny hlavní poznatky z provedeného výzkumu v dané oblasti, které jsou obecně uzavírány komentářem a doporučeními na základě získaných poznatků.

V kapitole 6 Závěr jsou, kromě vysvětlení motivace volby tématu a charakteristiky postupu a závěrů provedeného výzkumu, uvedeny rozhodující poznatky, zjištění a závěry vyplývající z jednotlivých zkoumaných oblastí včetně vymezení podstatných souvislostí, problémů a rizik. Na základě jejich hodnocení dochází autorka k závěru, *že by bylo vhodné vytvořit nový český účetní standard pro zemědělství, který by sjednotil účetní řešení problematických oblastí na národní úrovni s úrovní nadnárodní, s International Financial Reporting Standards (IFRS)*. V oblasti posouzení spolehlivosti a ovlivnitelnosti vybraných metod využívaných pro hodnocení finančního zdraví v oboru zemědělství dochází k závěru, *že žádný z hodnocených modelů dle výsledků nelze použít v jeho původní variantě, ale díky prokázané závislosti dílčích ukazatelů i celých modelů je lze využít pro porovnání podniku v čase či s podobnými podniky*. Z ukazatelů, které mají statisticky významný vliv na skutečnou finanční situaci podniků, je uvedeno, *že z hlediska určení, zda je podnik ohrožen, či nikoliv by bylo možné využít ukazatele zásoby/výnosy a krátkodobé závazky/výnosy, pro rozpoznání druhu ohrožení pak ukazatel cash flow/aktiva*.

Tato kapitola je uzavřena specifikací přínosů práce pro rozvoj vědního oboru i pro praxi, se kterými lze souhlasit. Jako *vysoce aktuální* v současném období, považují zejména přehled využitelnosti metod hodnocení finančního zdraví, které jsou určeny, resp. jsou vhodné pro obor zemědělství, včetně jejich možného úmyslného i neúmyslného ovlivnění, *což by mohlo být přínosem i při formulaci specifických částí strategie, aplikace a konkrétních pravidel nové Společné zemědělské politiky EU v našich podmínkách*.

Formální stránka disertační práce

Po stránce formální splňuje předkládaná disertace plně požadavky kladené na práce tohoto typu. Text je psán jasně a srozumitelně. Autorka pracuje vhodně i s odbornou terminologií, Vlastní práce je prezentována přehledně, textová část je vhodně doplněna grafy a tabulkami, bohatá je i dokumentace v přílohách.

Celkové hodnocení

Z celkového posouzení lze konstatovat, že *byla předložena kvalitní práce*, která přináší řadu poznatků jak z oblasti teoreticko-metodologické, tak i z hlediska podmínek praktické aplikace zkoumaných metod v kontextu vývoje prostředí. *Svým pojetím* a předloženými výsledky dává k dispozici nejen *vhodný materiál pro výuku* dané problematiky na středních a vysokých školách, ale i pro prohloubení znalosti pracovníků ve státní správě a v praxi.

Podstatná jsou i východiska dalšího výzkumu resp. doporučení vytvořit nový český účetní standard pro zemědělství sjednocující účetní řešení problematických oblastí na národní a nadnárodní úrovni.

V průběhu obhajoby doporučuji zaujmout stanovisko k těmto problémům:

- Při posouzení spolehlivosti a ovlivnitelnosti vybraných metod využívaných pro hodnocení finančního zdraví podniků v zemědělství docházíte k závěru, že díky prokázané závislosti dílčích ukazatelů i celých modelů je lze využít pro porovnání podniku v čase či s podobnými podniky – *jaká kritéria byste uplatnila při vymezení podobnosti podniku?*
- Je nesporné, že dotace jsou jedním z podstatných impulzů strukturální změny výroby včetně poklesu podílu orné půdy na zemědělské půdě konkrétního podniku. *Jak lze přesněji specifikovat vliv jednotlivých typů dotací (přímé platby, dotace PRV), včetně probíhajících změn podpory, ve vývoji hospodářského výsledku podniku?*

Jak již bylo konstatováno, celkově byla předložena kvalitní práce. Autorka v rámci jejího zpracování prokázala schopnost tvůrčího myšlení, aplikace adekvátních vědeckých metod i schopnost zobecnění získaných poznatků a *stanovené cíle splnila*. Současně tato dizertační práce dává k dispozici výsledky, data i motivaci pro další výzkum.

Dizertační práci doporučuji k obhajobě.

Po úspěšném průběhu obhajoby doporučuji *přiznat Ing. Kristýně Nývtové akademický titul Ph.D.*

Prof. Ing. Věra Bečvářová, CSc.
Ústav regionální a podnikové ekonomiky
FRRMS MENDELU v Brně

V Brně dne 14.11.2019